

borsko katoliško-politično društvo plačati blagovolilo.

Za g. Hermanom se je posebno odlikoval Moravljčan dr. Pražak. Slavni mož je rekel: nemška-liberalna-ustavoverna stranka gospodari pri nas sem od l. 1861. Slabo gospodarjenje gre tedaj na njeni rovaž. Čuditi pa se tukaj slabemu gospodarstvu ni! Kajti ustavaki so se kmalu iz začetka podali na pot centralizacije ali občnega tlačenja vsega na Dunaj, in nepovoljni nasledki so morali priti. Dopričano namreč je, da najbolj draga uravnava države je — centralizacija. Nagledimo si številke! Leta 1841. je imela vsa Avstrija z Ogersko vred 224 milijonov stroškov; l. 1850 pa 336 milj., l. 1862 že 394 milj. in l. 1867 više 433 milijonov. Tedaj čem hujše se je centraliziralo, tem večji so postajali državni stroški!

Leta 1867 so nemški in madžarski liberalci lepo Avstrijo razčesnoli na dvoje, in naši liberalci so začeli gospodariti za se s 300 milijoni stroškov. Ali komaj je preteklo 8 let, že so gledé stroškov doplazili sami do 403 milijonov, t. j. v 8 letih so naši liberalci polovici Avstrije naložili celo blizo ravno toliko stroškov, kakor jih je še leta 1867 komaj imela cela Avstrija z Ogersko vred. To je res strahovito gospodarstvo! Sedaj pa še pomislimo, kde so visoke naklade srenjske, okrajne in deželne? Na te se še tukaj ozir ne jemlje! Ali ni to jasen dokaz, da je ustavoverni, liberalni centralizem Avstriji v pogubo? Hitrej ko se odpravi, poprej bo bolje!

Zgovorni dr. Kusi se je potegnil za Čeha in pojasnil, koliko da trpijo od ustavovercev! Plačujoče na leto 135 milijonov davka. Od tega ostane v deželi samo 38 milijonov, drugih 97 milijonov gre na Dunaj. In vendar sovraštva, zatirovanja in uničenja ni konca ne kraja. Doživeli so grozno podmitane volitve, obsedni stan, konfisciranje listov, zapor narodnih uradnikov in zatiranje pomočnih kas.

G. Cienciala, poslanec Slavjanov v Šleziji je v živahni besedi izpovedal, da sedanjim ministrom ne dovoli še krajevarja ne. To pa zato ne, ker neče podpirati vladnih birokratov ali uradnikov, ker ne mara za šole, katere zavirajo narodno omiko in širijo samo ponemčevanje. Tožil je naposled, kako je pravica draga, ubožanje povsod veliko in davki silni, pomočkov pa še nikder videti ni. Zato, je djal Cienciala, ne dovolim sedanjim ministrom še krajevarja ne. Tako so tožili slavjanski poslanci; prihodnjič bomo povedali, kaj so rekli nemški konservativci?

Cerkvene zadeve.

V Mariborski stolni cerkvi se bo v nedeljo 26. dec. popoldne začel sv. misijon za sv. leto v nemški besedi. Nadaljeval se bode skozi ves teden. Vodil ga bode č. o. Fürster, jezuit od sv. Andraša na Koroškem.

Pri sv. Štefanu v Šmarnski dekaniji so pretečeni teden imeli č. o. jezuiti sveti misijon. Ogromno število pobožnikov se ga je udeležilo.

V državnem zboru je poslanec dr. Weber nasvetoval novo zakonsko postavo. 1. katoliški mož ali žena, ki je od katoliške vere odpadla, sme prvi zakon razdreti in v nov zakon stopiti. 2. Duhovni, ki še niso mešniki (tedaj dijakoni, subdijakoni), kakor tudi mešniki odpadniki se zamorejo ženiti. 3. Kristijani, Judi in Turki se smejo križem ženiti in močiti, kakor jim ljubo i drago. Ako nasvet obvelja, potem dobimo postavo za same odpadnike ali verske „desertarje.“ Katoliški Cerkvi to ne bode veliko škodilo, pač pa bo družbinsko življenje kvar trpelo!

Procesija dovoljena, molitev prepovedana bila je v Essen-u na Pruskem, tam, kder izdelujejo glasovite Krupp-ove kanone. Tamošnji katoliški prebivalci so si pozidali krasno, novo cerkev sv. Gertrude ter so hoteli sv. Rešnje Telo slovesno prenesti. Pruska lutrovska gospodarska je procesijo dovolila, petje in glasno molitev pa prepovedala. Moralo se je vse tiho gibati, še bolj, kakor da bi mrliča pokapali.

Civilni zakon velja sedaj na Pruskem, to se reče: vsak državlján se mora dati poročati pred svetno oblastjo in tudi tej naznaniti sleherni porod in sleherni smrt. Ali se kdo da potem od katoliškega, lutrovskega ali judovskega duhovna poročati, svojega otroka krstiti ali obrezati, to je na prosto voljo dano. Ove prostosti se poslužujejo najbolj Lutroveci. Katoličani, vedevši, da je sv. zakon zakrament, potem, da brez sv. krsta nihče ne pojde v nebeško kraljestvo, dajajo se večjidel vsi tudi v katoliški cerkvi poročati in pri našajo svoje otroke k sv. krstu. Drugače je pri Lutrovecih. Luter sam je zavrgel zakrament sv. firme, sv. Reš. Telesa v katoliškem pomenu, sv. pokore, poslednjega olja, mešnikovega blagoslavljanja in sv. zakona. Jegovi privrženci pa sedaj zmetujejo vse zakramente. V Berlinu se je dalo lani poročati od lutrovskih pastorejv še 3219 parov, letos samo 1162, lani se je krstilo še 10.042 otrok, letos pa le 6527. V nekoliko letih bo Berlin — pagansko mesto. Tako bo lutrovska krivovera sama zginila!

Čudovita so pota božja. Nemec G. F. Daurer bil je l. 1800 rojen od lutrovskih starišev v Nürnbergu. Kmalu je pokazal prelepe duševne zmožnosti. Še komaj 27 let star je zgotovil bogoslovne in filozofske vednosti in je postal profesor v Nürnbergu. Odlikoval se je tudi kot pesnik in je slovel kot prestavljavec perzijskega pesnika Hafis-a. Toda ob enem bil je tudi zagrižen sovražnik Kristusov in je njegovo vero po vsej svoji učenosti skušal podreti in znanstveno uničiti. Kristusova vera mu druga ni bila, kakor nadaljevano pagansko malikovanje boga Moloha. Ali vsemogočni Bog se je zašlega učenjaka asmilil, mu razsvetil pamet in dal milost spreobr-

nenja. Leta 1858. je z Mainzu stopil v sv. katoliško Cerkvo in je do zadnjega svojega zdihljeja na zemlji ostal eden iz med najučenejših jenih zagovornikov. Pretečeni teden je v Bogn zaspal 75 let star. Čudno je to, da je sredi svojega sovražnega delovanja zoper Kristusa, rad mislil na Marijo. Leta 1842 je izdal prelepe legende in pesni Mariji na čast. In glejte! 18 let poznej je srečno našel Marijinega Sina, našega Gospoda Jezusa Kristusa!

Gospodarske stvari.

Lega, kraj in zemljišče za zelenjavni vrt.

Zemljišče za zelenjavni vrt in sicer za majhen vrt, kakoršen bi imel pri vsaki hiši biti, je pred vsem odbrati tisto, katero se da z lopato obdelovati. Z lopato obdelovan vrt daja namreč najboljše, najnježnije in najbolj polne pridelke, ki najhitreje poplačajo skrb in čas, kojega smo za obdelovanje vrta obrnili.

Na dalje se mora tukaj gledati pri odbiranju zemljišča na kakšnost zemlje. Najboljša je prstena zemlja, potem dobro gnojena pešče vina, katerej je nekoliko ilovice ali glin primešane. Taka zemlja je rahla, topla in mila in zato jako pripravna za pridelovanje zelenjave. Tudi s peskom pomešana zemlja iz travnikov ali senokoš daja dobro zemljo za vrt. Ker pa je taka senokošna zemlja mnogokrat vlažna in mokrotna in prenizko ležeča, zato se ne da na njej vsaka zelenjava pridelovati. Mnogo sadežev, posebno repnatih, postane na takej zemlji grdo črvivih. Razun tega pa še taka prenizko ležeča zemlja v spomladi več časa ostaja mokrotna in mrzla, in zato ni za rano zelenjavo.

Popolnem čista, sicer jako rodovitna prst je za vrt preprhka in se včasih tako vsuši, da zelenjavine sadike nemilo venijo, slabo ali nič ne rastejo in se naposled posušijo. Temu se da pomagati, če se čistej prstenini dovozi nekoliko ilovice ali glin. Sedaj bo vrtna zemlja deževnico, roso itd. rada sprejemala in več časa v sebi ohranjevala.

Čista ilovica ali glina pa ne sodi za vrt, ker je pretežka in premrzla. Ilovnata zemlja požre mnogo gnoja brez posebno vidnega haska. Tudi obdelovanje take zemlje je težavno in mudno, kar se ne sme prezirati. Treba jo je že v jeseni prekopati, da jo mrz stisne in zimska vlaga izrahlja. Ilovnata zemlja se potem, če le mogoče pomeša z apnenikom, laporjem, s prstenino in tedaj postane zelo dobra in prikladna za vrt.

Pri odbiranju zemljišča za vrt se ima tudi gledati, kako globoko da navadno pod njim voda zastaja, ali je vrt raven ali nagnjen in na katero stran, potem ali je njegova lega zavarovana ali ne proti severu ali krivcu itd. Zemljo, ki se rada suši, ne smemo viseti pustiti, ampak treba jo je poravnati. Tako namreč dežnica, rosa in sploh

pozračna mokrota vrtu bolj na korist prihaja. Tudi pri mogoče ravni legi vrta dežna voda ne odleti prenažno, ne izpira koreninice pri sadikah in ne odplavlja toliko zemlje, kakor če je vrt preveč nagnjen.

Mogoče ravno zemljišče polajšuje tudi zamažanje in gnojenje vrta s tekočim gnojem, t. j. z gnojnico. To je posebno pomisliti pri bolj sušni zemlji. Iz tega pa sledi, da je le v vlažnih legah in v težki zemlji viseče ali nagnjeno zemljišče za vrt hasnovito.

Nekatere sorte sočivja ljubijo vlažno zemljo n. pr. selar, sladko korenje, pozni obrov. Zato je svetovati, da se nekateri vrtni oddelki bolj globoko proti južni ali izhodni strani nastavijo in odmerijo. Tukaj bo potem gori omenjeno sočivje rado rastlo, hitro zorilo, največjo popolnost in najboljši okus dobilo.

Treba je še ozir jemati na kraj, kder se misli vrt napraviti in prvo tukaj je: vrt bodi blizu stanovanja. Na to se naj gleda pri napravljanju novega vrta pa tudi pri zidanju novega hrama. Prelep kinč hiše je vselej bil in bode pridjan vrt. Oddaljeni vrti so radi zapuščeni in ne delajo gospodarju tolikega veselja, kakor bližnji. Če le mogoče, naj se vrt postavi tako, da bo ob enem blizu škudnja in bleva. V takej legi vse rajše in veselejše raste in gnojenje najmenje težkoč dela.

Velikost vrta je odvisna od potrebe, posebno od množine ljudi pri hramu, kateri se imajo s sočivjem oskrbovati. Za družino, ki šteje 7—8 oseb z 2 posloma zadostuje od $\frac{1}{2}$ —1 orala. Če pa se hočejo zraven navadnega sočivja še tudi bolj nježne sorte sočivja pridelovati, n. pr. za prodaj blizu mest, trgov, velikih vasi in fužin, potem je treba za vrt večji prostor odmeriti.

M. Posuševanje mokrotnih njiv in travnikov.

Prikladno odvodnjenje je le mogoče, če zemljišče potrební odtok ima. Z silno malimi izjemami ima to skoraj vsako zemljišče, le najti ga je treba, kar se po natančnem niveliranju ali merjenju zgodi. Po natančnem merjenju se dostikrat odtok najde tam, kjer si ga nebi nihče bil mislil. Vsaj že zadostuje, če je na 150 sežnjev le 7 palcev pada. Kolikor rahlejša je zemlja, toliko manjšega, kolikor trdnjše pa je, toliko močnejšega odtoka potrebujejo grabni. Ravno tako morajo postranske stene odprtih grabnov toliko bolj v pošev biti, kolikor rahlejša je prst. Poševnost sten od vrha do dna se mora prsti, padu in množini odpeljevane vode primerna narediti. V rahli zemlji manj, v trdi bolj strmo, v grabnih z malim padom bolj kakor v onih z večjim padom, v onih grabnih, ki imajo mnogo vode odpeljovati poševnejše od onih z malo vode. Največja poševnost, ktera se grabnom daja, bode menda 2 črevlja. Postavim, če bi bil graben 3 črevlje globok in njegovo dno 1 črevelj široko, bi